

Antonio Vives Llabrés

Cumpetereko zuzendaria, Stanford University-ko irakasle atxiki ohia

*Jasangarria ez dena ez da lehiakorra
eta lehiakorra ez dena ez da jasangarria*
Global Sustainable Competitiveness Index, 2024

Artikulu honen helburua da Europako Batzordearen jardura berri eta bizien arabera erregulazio- eta deserregulazio-prozesuetarako irakaspenak bideratzea, bi zentzuetan, enpresa-jasangarritasunarekin eta lehiakortasunean duen inpaktuarekin lotuta. Prozesu hori mutur batetik bestera joan da, erregulazioen intentsitate eta zabaltasun handitik diluzio azeleratu batera, eta, beraz, ikasteko oso aukera onak eskaintzen ditu.

Helburua ez da erregulazioen eta deserregulazioen edukia aztertzea; izan ere, oso zabalak eta konplexuak dira, eta azken horiek oraindik prozesuan daude, eta egoera arina da eta izango da. Prozesua oso zabala izan da, da eta izango da, jardura ekonomikoaren alderdi ugari estaltzen ditu, eta, beraz, ikasgaien ondorioetarako, enpresa jasangarritasunari dagokionez kontzentratuko gara, desarauketaren I Omnibus¹ deiturikoaren barne.

Azken hamarkadetako enpresa-portaeraren erregulazioa gizartearen babesak eragin zuen, bereziki kontsumitzaile eta inbertitzaileena, bai eta ingurumenarena ere, kolektibo horientzat kaltegarriak izan zitezkeen portaerak kontrolatuz. Ikuspegia soziala eta ingurumenekoa zen, eta portaerek eragindakoak ziren xedea. Hala ere, desarautze-prozesuak garrantzia aldatu du, eta ekonomien lehiakortasuna eta, bereziki, enpresena hobetu du, herrialde lehiakide handiekiko (AEB eta Txina) konparaziozko desabantaila hautematen baita. Desarautze-prozesuan, irabazi ekonomiko agregatua lehenetsi da, kaltetuen babesaren gainetik.

Enpresen jasangarritasuna, lehiarako estrategia gisa

Enpresak gizartearen aurrean duen erantzukizuna, orain enpresa-jasangarritasun gisa ezagunagoa dena, bi argudioren arabera sustatu du azken hamarkadetan: moralak eta enpresa-arlokoa. Lehenengoaren oinarria da enpresak bere negozioak egiteko gizarteak eta ingurumenak eskura jartzen dizkieten baliabideak modu eraginkorrean eta arduratsuan erabiltzeko erantzukizuna duela, eta kaltetutako guztiei mesede egin behar diela. Bigarrenaren oinarria da baliabideak erabiltzean aukera eman diezaiokeela enpresari jarduten duen merkatuetan duen lehiakortasuna hobetzeko, kostuak murriztuz, eta hori enpresen esku dago. Horrez gain, diru-sarrera handiagoak sor ditzake, eta hori hirugarrenen esku dago, hau da, bere jarduerari eragiten diotenek (langileak, bezeroak, hornitzaileak, finantzarioak, etab.) mesede egin diezaiekete, portaera arduratsua dutela uste badute. Argudio horren helburua da jasangarritasunak kosturik eta etekinik ez duela argudiatzen dutenen aurkakotasunari aurre egitea.

Hala ere, jokabide arduratsuak lehiakortasunean duen eragina ez dago bermatuta; neurri batean, eragindako aldean erreakzioaren arabera da. Eta ziurgabetasun hori da eztabaiden ondoriozko erreakzioen eraginkortasunari eta Europar Batasuneko herrialdeetan ikusi den arautzea eta desarautzea gidatzen duena. Lehiakortasun hori gauzatzeko, beharrezkoa da kaltetuek informazio fidagarria izatea eta horren inguruan jardutea.

Sortzen diren onurak enpresak zuzenean harrapa ditzake, ukigarriak izan daitezke (adibidez, kostu txikiagoak edo diru sarrera handiagoak) edo ukiezinak (adibidez, ospea, irudia, konfiantza), gizarteari (adibidez, bizi baldintza hobek, produktu eraginkorrak eta jasangarriak) edo ingurumenari egotzi.

1. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025PC0081>

Enpresa-jasangarritasuna ongizate-iturri gisa sustatzea: Europa bestelakoa da

Europar Batasuneko herrialdeak bi ikuspegitatik arduratu dira enpresa-portaeraz: batetik, beren jardueren eragin potentzialki negatiboak kontrolatzeko eta arintzeko, eta, bestetik, inpaktu positiboak indartzeko, gizarte-ongizateagatik eta ingurumena babesteagatik duten kezkarekin. Eta, bi kasuetan, lehiakortasuna hobetzeko tresnatzat hartu dira. Enpresa arduratsuenek lehiakorragoak izan beharko lukete beren merkatu tradizionaletan eta merkatu berriak hartu eta produktu berrien garatzeko.

Europa ez da ez kulturalki edo politikoki, AEB, eta are gutxiago Txina, orain presioa baitauka imitatzeko, lehiakortasuna hobetzeko. Herrialde-talde heterogeneoa da, baina beti izan dute kontzientzia sozial handiagoa, sentsibiltate handiagoa, elkartasun pertsonal handiagoa, komunitate zentzu handiagoa. Oro har, ez da «bakoitza bere kabuz» joera nabarmentzen, AEBko kulturaren bezala. European, enpresek gizartean duten zeregina beti izan joan da finantza-mozkinen maximizazio hutsetik haratago. Eta ez da ezkerreko, zentroko edo eskuineko gobernuen kontua, nahiz eta alde nabarmenak dauden; oro har, Europako herrialdeak gehiago jabetzen dira gizartearen eta ingurumenaren aurrean dituzten erantzukizunez, batez ere AEB eta Txinaren indibidualismoarekin eta merkantilismoarekin alderatzen badira.

Arautzeko beharra: lehiakortasuna²

Enpresen portaera-erregulazioen helburu nagusia lehiakortasuna hobetzea izan ez bazen ere, eragin positiboa izateko itxaropenarekin jaulki ziren. Atal honetan, lehiakortasunean ustez duten inpaktu negatiboagatik orain desarautzen diren erregulazio batzuk aipatuko ditugu, desarautzearen I Omnibus deiturikoa osatzen dutenak: taxonomia berdea, jasangarritasunari buruzko txostenak eta balizko inpaktu negatiboei buruzko behar bezalako arreta.

2. Artikulu honetan eztabaidatutako alderdiei buruzko xehetasun gehiago hemen aurki daitezke: *Enpresa-jasangarritasunari buruzko Europako erregulazioei buruzko nire hemezortzi artikuluak*.

European, enpresek gizartean duten zeregina beti izan joan da finantza-mozkinen maximizazio hutsetik haratago. Eta ez da ezkerreko, zentroko edo eskuineko gobernuen kontua, nahiz eta alde nabarmenak dauden; oro har, Europako herrialdeak gehiago jabetzen dira gizartearen eta ingurumenaren aurrean dituzten erantzukizunez, batez ere AEB eta Txinaren indibidualismoarekin eta merkantilismoarekin alderatzen badira.

Europako Itun Berdeak, erregulazio horiek sortu eta kokatzen dituen ibilbide-orriak, herritarren lehiakortasuna eta ongizatea hobetzeko helburu dualak ezartzen zituen: «*hazkunde-estrategia berria... ekonomia modernoa, baliabideen erabileran eraginkorra eta lehiakorra, 2050ean berotegi-efektuko gasen emisio garbirik izango ez duena (...), bai eta herritarren osasuna eta ongizatea ingurumen-arriskuen eta -ondorioen aurrean babestekoa ere.*»

Taxonomia berdea

Taxonomia Berdea sailkapen-sistema bat da, Itun Berdeko ingurumen-xedapenekin bat datozen jardura ekonomikoetarako irizpideak definitzen dituen (ez da dagokion taxonomia soziala onartu).

Enpresa-jasangarritasunari buruzko txostenak

Europako Batzordea lider izan zen jasangarritasunari buruzko informazioa prestatzeko eta emateko eskakizunen ekoizpenean, enpresek iraunkortasunari buruzko informazioa aurkezteari buruzko CSRD Zuzentarauarekin. Zuzentarau horrek honako babes hauek ditu: txostenak egiteko estandarrak, *jasangarritasunari buruzko informazioa aurkezteko arauak*, ESRS, bi estandar orokor eta 10 sektoreko estandar (aurrerago azalduko dira). 2025aren erdialderako, enpresa askok aurkeztu zituzten errekerimendu horien araberrako txostenak.

Behar bezalako arreta

Enpresek jasangarritasunaren arloan behar bezalako arreta izateari buruzko zuzentarauak (CSDDD) enpresentzako eskakizunak ezartzen ditu, beren eragiketetan eta balio kateetan giza eskubideen

Baina, zergatik eraso jasangarritasunari buruzko erregulazioei, Europako lehiakortasunean inpaktu txikienetakoa duten alderdietako bat bada? Izan ere, benetako helburu politikoa ez zen lehiakortasuna hobetzea, oso epe luzeko prozesua baita, eta ahalegin eta adostasun handiak eskatzen ditu; hala izan balitz, dagoeneko egingo zen. Botere erlatibo handiena lortu zuten politikariei dibidenduak ahalik eta azkarren jasotzeko aukera hautatu zen, aldatzeko errazenak zirelako, eta iritzi publikoak oso ezagunak zituelako azkenaldiko ikusgarritasun handiagatik.

eta ingurumenaren gaineko eragin negatiboak identifikatzeko, prebenitzeko eta arintzeko. Portaera korporatibo jasangarria eta arduratsua sustatzea du helburu. Hori da eztabaida gehien sortu zuen araudiaren osagaia, bai ekintza-eremu zabalagatik, bai legezko ondorio kaltegarriak izan zitzaketen erantzukizunak hartzeagatik.

Desarautzea lehiakortasunerako

Desarauketa aztertu aurretik, komeni da zehaztea prozesu hori hasi dela, argi eta garbi ikusi gabe berrikuspenaren xede diren erregulazioek eragin negatiboa izan dutela lehiakortasunean, nahiz eta enpresa batzuek hartu izan dituzten. Ebidentziak zirkunstantzialak eta iritzi-ebidentziak dira. Ez da eraginaren azterketa egin erregulazioak garatzeko eta aldarrikatzeko egin zen mailan.

Ekaitz perfektua

Europar Batasuneko herrialdeek kezka handia dute munduko merkatuetan lehiatzen diren beste herrialdeekiko lehiakortasun falta erlatiboagatik, baina 2024an ekintza-mailan kezka areagotu zuten ekitaldi batzuk gertatu ziren. Ekaitz perfektua sortu zen.

2024ko irailaren 9an, ikerketek luze iraun ondoren, *The Future of European Competitiveness*, Draghi txostena izenekoa argitaratu zen, eta bertan lehiakortasunean izandako atzerapen horren azterketa sakona aurkeztu

da. Horri aurre egiteko ekintzen gomendioak industria sektoreen mailan eta zeharkako mailan eragina duten gaietan biltzen dira (berrikuntza, deskarbonizazioa, segurtasuna, finantzaketa eta gobernantza).

Txostenaren ondorioz, estatuburuen bilera informal bat egin da, *Budapesteko Adierazpena* onartzeko. 12 puntuko plan horrek «sinplifikazio iraultza» eskatzen du, aipatutako hiru erregulazioen «esparru arautzaile argi eta adimentsu baterako», erregulazio omnibus bakar batean.

Ia aldi berean, Europako Parlamentuan eta Batzordean eskuin politikorako bira gertatzen da, eta, handik gutxira, gobernu-aldaketa dago AEBn, eskuin politikorako bira batekin, enpresa-jarduera sinplifikatzeko eta desarautzeko enfasi nabarmenarekin.

Ondoren, muga-zergen gerra bat ezarri zen, Europako lehiakortasuna sustatzen duten herrialde gehienekin. Bien bitartean, Txinatik datozen produktuak inbaditu gaituzte, Europako produktuak baino lehiakorragoak dira, eta lehiakortasunean atzerapena nabarmendu dute.

Horrek guztiak lozorrotik esnaratu ditu Batasuneko herrialdeak, eta politikari asko bultzatu ditu erregulazioetan «sinplifikazioak» eskatzera; landu beharreko lehen alderdietako bat jasangarritasunarekin lotutakoak dira, nahiz eta Draghi txostenean nahiko hutsalak diren lehiakortasunaren gaineko inpaktuari dagokionez, gainerako gomendioekin alderatuz gero.³ Hala ere, horrek arauketa horien aurkakoak ahaldundu zituen.

I Omnibusa

Gogorarazten dugu artikulua helburua arautze-/desarautze-prozesuari buruzko ikaskuntza plazaratzea baino ez dela, eta ez haren edukia aztertzea. Laburpen estu batean, Batzordeak proposatutako diluzioa erakusten dugu adibide gisa (legekideen, Parlamentuaren eta Kontseiluaren beste proposamen batzuk daude):

3. «Lehiakortasuna jasangarritasunaren kontura?: Jasangarritasuna Europako lehiakortasunari buruzko Draghi txostenean».

- Txostenak, CSRD: Aplikazioa atzeratzea, aplikatzen zaien enpresa kopurua murriztea (aurrekoen % 20ra soilik), kotizatutako ETEak ezabatzea, ordezkoei eskatzen zaien informazioa murriztea, aurkeztu beharreko adierazleak murriztea, sektoreko estandarrak atzeratzea, informazioaren egiaztapen mugatua atzeratzea, txostenaren estandarrak etorkizunean berrikustea, ESRS.
- Behar bezalako arreta, CSDDD: Zuzeneko eta kontratu bidezko ordezkoei aplikazioa nabarmen murriztea, jarraipen-betebeharrak murriztea, stakeholder garrantzitsuak murriztea, estatu kideei erregulazioak zabaltzeko debekua eta zigorak legedi nazionaletara eskuordetzea.
- Taxonomia berdea eta trantsizio klimatikoa: Taxonomiekin partzialki alienatuta dauden jardueri buruzko informazioa emateko aukera, mailaz mailako trantsizioa errazteko, finantza-materialtasuneko atalase bat aplikatzeko, informazioa emateko betebeharra % 70 inguru murrizteko, kalte esanguratsuen irizpideak sinplifikatzeko, banku-finantzaketa berdearekiko esposizioari buruzko funtsezko adierazlearen doikuntzak egiteko. Klima trantsizioako planak «ezartzeko» betekizunaren ordeiz, «hartzeko» betekizuna jartzea (beste proposamen batzuetan, «jakinarazteko, halakorik badute»).

Enpresa-jasangarritasuna: Europako lehiakortasunaren etsai okerra

Teknikoki, erregulazio horiek lehiakortasunean duten eragina askoz txikiagoa denez, Draghi txostenean proposatutako gainerako ekintzekin alderatuta, beste alderdi politiko batzuetan ematen zaien lehentasuna aurkitu behar dugu. Eta enpresen kasuan ere, gogoratu behar da erregulazio horiek kostu administratiboak eragiten dietela, kostu operatiboak baino txikiagoak izaten baitira; hala nola produktuen kalitateari eta edukiari, ekoizpen prozesuei, lan kostuei eta ingurumenean duten eraginari buruzko erregulazioak.

Taxonomia berdeari buruzko erregulazioak, txostenak egiteko eskakizunak eta estandarrak, eta behar bezalako arreta egiteko eskakizunak luze eztabaidatu zituzten, eta liskar handia sortu zen sektore industrial batzuen eta haien ekoizpenaren ardura zuten teknokraten eta adituen artean. Hainbat alditan, eztabaida horiek maila politikora iritsi ziren, eta sektore haiek beren herrialdeetara jo zuten beren aurkakotasuna adieraz

zezaten. Hala ere, azkenean erregulazio nahiko osoak onartu ziren, denboraren ikuspegitik bereziki anbiziotsuak zirenak. Arduradunek une egokia aprobetxatu nahi zuten enpresa jasangarritasunaren idealetik ahalik eta gertuen iristeko: informazioa barreiatzea eta finantzaketa jasangarria eta portaera arduratsua izatea.

Ekintza hain handia izan zen, non kontrako norabidean erreakzioa eragin baitzuen, eta ekaitz perfektuan esandakoagatik, adituen eta teknokraten lehentasunak politikarien esku gelditu ziren.

Baina, zergatik eraso jasangarritasunari buruzko erregulazioei, Europako lehiakortasunean inpaktu txikienetakoa duten alderdietako bat bada? Izan ere, benetako helburu politikoa ez zen lehiakortasuna hobetzea, oso epe luzeko prozesua baita, eta ahalegin eta adostasun handiak eskatzen ditu; hala izan balitz, dagoeneko egingo zen. Botere erlatibo handiena lortu zuten politikariei dibidenduak ahalik eta azkarren jasotzeko aukera hautatu zen, aldatzeko errazenak zirelako, eta iritzi publikoak oso ezagunak zituelako azkenaldiko ikusgarritasun handiagatik.

Desarauketa justifikatzeko, Europako erregulazio-maila «gehiegizkoa» eta AEBko «arina» alderatu nahi izan dira; izan ere, eredutzat hartzen dute (gure herrialdean eskuineko politikariak kexu dira gehiegizko erregulazioengatik), eta nazioarteko azterlan konparatibo batzuk egiten dituzte erregulazioek lehiakortasunean eta negozioak egiteko erraztasunean duten eraginari buruz.

Herrialde horietako enpresen lehiakortasuna ez datza kostu administratibo txikiagoetan, baizik eta honako hauek ahalbidetzen dituzten merkatu handiagoak izatearen emaitza da: finantza-merkatu garatuagoak, teknologia hobeak, berrikuntzarako eta enpresak sortzeko eta garatzeko ekosistema hobeak eta eskala-ekonomiak, zerga-karga txikiagoa, lan-malgutasun handiagoa, eskulan kalifikatuagoa edo, Txinaren kasuan, lan-kostu txikiagoak (eskulana ustiatzea).

Adibidez: NDFren arabera, EBko herrialdeen arteko zerbitzuen merkataritzarako oztopo administratiboak % 110eko muga-zerga dira, eta, ondorioz, EBko herrialdeen arteko merkataritza estatu estatubatuarren artean dagoenaren erdia baino ez da.

Erregulazioak eskatzen dituzten enpresentzako inpaktuak, arriskuak eta aukerak (IAA) etengabe egongo dira, jakinarazi behar ez direlako; enpresek ondo egingo dute identifikatzen eta horren arabera jokatzeko jarraitzen badute. Arautzeek ibilbide-orri bat eskaintzen dute sistematikoki egiteko. Arriskuen kudeaketa eta kontrola da, aukeren esplorazioa, eta inpaktuen kudeaketak egiten ditu lehiakor. Kostu horietako asko oraindik ere gertatuko dira.

Enpresa-jasangarritasunaren esparruko etorkizunerako ikasbideak European

Erakutsi pizgarria eta emaitza erakutsiko dizut.

Charlie Munger,
Berkshire Hathaway-ko presidenteorde ohia

Prozesu luzetik ikasbide batzuk atera ditzakegu, etorkizuneko arautze- eta desarautze-prozesuetan lagungarri izan daitezkeenak, bai herrialde askotan, bai banaka. Hurrengo taulan, arautze-/desarautze-prozesuen sustatzaileak zerrendatzen dira, ikasbideetarako gida izan daitezkeenak.

Dena ez da kostua. Eta galdutako irabaziak?

Lausotzen diren erregulazioen onura nagusietako bat (CSRD, ESRS eta CSDDD) informazio fidagarria eta sendoa izatea da, enpresa arduradunei finantza-baliabideak esleitzeko erabakiak hartzeko. Horrez gain, *stakeholders* direlakoei erosketetan erabakiak hartzen laguntzeko eta enpresa horiei laguntzeko, etengabeko zirkulu batean sartuz.

Desarautze horretarako argudio nagusietako bat da administrazio-karga eta betetze-kostuak murriztea. Hori egia bada ere, ez da kontuan hartzen kostu horiek ez dituztela betetzeak bakarrik eragiten, baizik eta enpresen eta haien *stakeholder*ren ekintzak eta estrategiak gidatzen dituzte ere. Gainera, barne-onurak dituzte, betetzetik harago. Erregulazioak eskatzen dituzten enpresentzako inpaktuak, arriskuak eta aukerak (IAA) etengabe egongo dira, jakinarazi behar ez direlako; enpresek ondo egingo dute identifikatzen eta horren arabera jokatzeko jarraitzen badute. Arautzeek ibilbide-orri bat eskaintzen dute sistematikoki egiteko. Arriskuen kudeaketa eta kontrola da, aukeren esplorazioa, eta inpaktuen kudeaketak egiten ditu lehiakor. Kostu horietako asko oraindik ere gertatuko dira.

Izan ere, arrazoi horiengatik adierazi dute enpresa eta finantza-erakunde askok diluzio horien aurka daudela, lehiakortasun-arrazoi garbiengatik, GKEak aurka egoteaz gain, gizarte- eta ingurumen-arrazoiengatik.

Ostrukaren posizioa ezin da lehiakorra izan.

	Arautzea	Desarautzea
Liderrak	Teknikoak eta teknokratak	Politikariak
Kontuak ematea	Begiraleak, etengabe	Boto-emaileak, noizbehinka
Helburua	Norberaren eta gizartearen ongizatea	Norberaren ongizatea
Ikuspegia	Epe ertaina eta luzea	Epe laburra
Pizgarriak	Gutun-azal erregularra, gehitu	Gutun-azal deserregularra, kendu
Eragin pertsonala	Zigorra gaizki ateratzen bada, saririk gabe ondo ateratzen bada	Zigorrik gabe
Prozesua	Arautua, eraginaren azterketa	Presazkoa, inprobisatua
Iritzi publikoa	Sarbide mugatua, hizkera teknikoa	Sarbide mugagabea, hizkera politikoa

Helburu, ikuspegi eta pizgarri desberdinak

Prozesuan parte hartzen duten eragileek hainbat helburu, ikuspegi eta pizgarri dituzte, eta horrek baldintzatu egiten du beren jarduna. Joan-etorriko prozesuak alde horiek une egokietan kontuan hartuko balitu, litekeena da arautzeek desarautze gutxiago behar izatea. Horrek ez du esan nahi arautzeek helburu politikoak jaso behar dituztenik, baina bai horiek ezagutu behar dituztela, negoziazioak arinagoak izan daitezen. Arautzeak asmo handiko helburuekin hasten dira, baina idealak erreakzio negatiboa eragin dezake kaltetuen artean. Negoziatio guztietan bezala, hasieran gehiago eskatzen da bi aldeentzako bitarteko puntu egokiak lortu ahal izateko, baina abiapuntuak errealista izan behar du.

Adituek eta teknokratek ideala lortzera bultzatzen dituzten pizgarriei egiten diete aurre, gizarteari ahalik eta onura handiena ateratzera, ez baitituzte lorpenagatik saritzen, baina ez betetzeagatik zigortu egiten dituzte. Hala ere, orain estalita egongo dira, zerbait gaizki ateratzen bada, ez da bere errua izango.

Araugabetzaileen helburua ahalik eta gehien murriztea da; izan ere, oro har, arrakasta sinplifikazioaren arabera baloratzen da, ez gizarteari egin diezaiokeen ondasunaren arabera. Tokikoagoak izaten dira, eta irizpide pertsonalak dituzte, ez kolektiboak. Ezin da ahaztu, argudio moral eta enpresarialez gain, argudio politikoak ere ezagutu behar direla, zoritxarrez zirkunstantzialak direnak.

Horregatik, errazenari aurre egin zaio, ez eraginkorrena eta beharrezkoena denari, eta horrek eragin handiagoa izango luke lehiakortasuna hobetzeko ustezko helburuan. Berehalako eragin politikoa aukeratu da. «Politikak ez du moralarekin zerikusirik», esan zuen Maquiavelok.

Kostuak eta onurak

Arautze- eta desarautze-prozesu guztietan, kostuak eta onurak hartu behar dira kontuan; izan ere, Batzordearen arautze berberak eskatzen dute hori. Kasu honetan, arautzeek inpaktu-azterketa zehatzak izan zituzten, horiek justifikatzeko. Aitzitik, araugabetze-prozesua ez zen egin, premia politikoa nagusitu zen zorroztasunaren gainetik, «quick fix» delakoa. Izan ere, Europar Batasuneko *Ombudsman* delakoak salatu egin du, eta azalpenak eskatu dizkio Batzordeari. Eta kasu honetan egokiagoa da; izan ere, kostu-onura ebaluazioan erabil zitezkeen arautze batzuen aplikazioan esperientziak metatu baitziren.

Gainera, ez dira kontuan hartu etengabeko ezegonkortasun juridiko horren kostu ekonomikoak. Enpresek baliabide garrantzitsuak inbertitu dituzte prestakuntzan eta aholkularitzan, berregituraketa-eragiketetan, informazio-sistemetan eta abarretan, araudi aldakorra betetzeko. Jasangarritasuna betetzearen inguruan garatu den eta atrofiatu litekeen ekosistemaren eragin ekonomikoa ere ez da kontuan hartzen.

Hizkeraren abusua

Eta desarauketaren premia babesteko, hizkuntzaren abusuak erabili dira, eta abusu horiek, faltsua edo gehiegizkoa izan ez arren, pertzepzioei eragiteko baliatzen dira. Horretan abantaila dute politikariek, hizkera lauso eta orokortua erabil baitezakete, teknokrata eta adituek zorrotzagoak izateko joera duten bitartean.

Lehenik eta behin, desarauketa «sinplifikazio» gisa hartzen da, eta horrek oposizioa murrizten du, denek ados egon behar dutelako sinplifikatzearekin. Egia esan, sinplifikazio bat baino askoz gehiago diluzio bat da, murrizketa bat eta batzuek «hustuketa» deitu dutena.

Arautzei erasotzeko, orokortzeak erabiltzen dira, hala nola «konplexuegia», «kostu administratibo handiak», «red tape delakoa ezabatzea», egitate gisa ematen direnak, justifikaziorik eskaini gabe eta alternatibarik eskaini gabe. Prozesuan erretorikak lehentasuna izan du substantziaren gainetik, gertakarien gainetik.

Aldaketa-prozesua: arautzea eta desarautzea

Desarautze-prozesuak ez zuen oreka lortzera eramane. Azkar eta ondorioak aztertu gabe, Pandoraren kutxa bat ireki zen, alderdi interesatu askoren adierazpen publikoekin, norabide guztietan, inolako kontrolik gabe, eta horrek ezinezko egin zuen adostasuna lortzea, eta azkenean botere politikoa nagusitu zen.

Arautzeen kasuan, aldaketa bilatzeko prozesuak hainbat akats izan zituen, eta horiek eragin zuten desarauketa-prozesua. Arautzeak lortu nahi zen azken helmuga lehenetsi zuen, egin beharreko ibilbidea benetan kontuan hartu gabe. Kasu honetan, arautzaileek, perfekzioaren mesedetan, aldaketa egingarriaren sakontasuna, xurgatzeko abiadura eta gainditu beharreko oztopoak eta oposizioak gutxietsi zituzten. Etsaiek une egokiaren zain utzi zituzten, eta atzeraezintasuna hurbiltzen ari zenean, erabakigarri jokatu zuten.

Helburua ez da lortzen denak berdinduz jarraitzen duela suposatuz, *ceteris paribus* bat, «etsaiaren», interesen, indarguneen eta ahulezien, jarduteko gaitasunen eta borondatearen, jarduketetatik sumatzen duten kostuaren/onuraren azterketa zehatzarekin lortzen da.

Kasu honetan, prozesuaren akatsak hain dira larriak, ezen substantzia behar bezala ebaluatzea zailtzen baitute. Prozesu akastun batek emaitza txarrak dakartza.

Hitz gutxitan

Arautze-prozesuan, onarpena lortze aldera, onurak alegatu ziren, bai gizartearentzat, bai enpresa horien eta beren herrialdeen lehiakortasunarentzat, baina desarautze-prozesuan ez dira kontuan hartu nahi, eta kostuen murrizketak gainestimatzen dira; izan

ere, lehen eskatutako informazio eta ekintza asko prestatzen eta gauzatzen jarraitu beharko da, bai enpresaren kudeaketarako, bai *stakeholder*ren eskarietarako, batez ere finantza-baliabideen ekarleei dagokienez.

Arautze-prozesuan teknokratak eta adituak nagusitu ziren, eta desarautze-prozesuan politikariak ari dira nagusitzen. Beraz, ondoriozta dezakegu arautzeak garrantzitsuegiak direla teknokratei eta adituei bakarrik uzteko, eta desarautzeak garrantzitsuegiak direla politikariei bakarrik uzteko. Biek parte hartu behar dute prozesuan, une egokietan. ■